

מטעם 53 לפרשת חיי שרה
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

וְתָמַת שָׂרָה (מנח רביעי) בְּקִרְיַת אֶרְבֶּעַ הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֵא אֲבִרְהָם לְסָפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכָתָהּ (בראשית כג ב)

רבי דוד חדאד מבאר¹ שכאן נרמזה מיתת הצדיקים העוסקים בד' אמות של הלכה: "אפשר לבאר ע"פ מדרש הנעלם² כי 'שרה' כינוי לגוף, ו'אברהם' כינוי לנשמה, וארז"ל מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, דמקודם היו הקרבנות ועכשיו ארבע אמות של הלכה במקומם. אם כן בסילוק הצדיק שהיה מתעסק בארבע אמות הלכה נחשב כאלו נחרב בהמ"ק, ויש לנשמה צער גדול לצאת מגוף הצדיק שהוא כצער חרבן בהמ"ק. וזה 'ותמת שרה', שמת הגוף של הצדיק שהיה מתעסק 'בקריית ארבע', דהיינו לימוד ארבע אמות הלכה. 'היא חברון', אותיות חורבן שדומה מיתתו זאת לחורבן בהמ"ק שהיה בארץ כנען היא א". ולכן 'ויבא אברהם', שהיא הנשמה לספוד לשרה ולבכותה, שמצטערת על גופה שמת שדומה לחורבן בהמ"ק". ע"כ.

ונרמז בטעמים: **וְתָמַת שָׂרָה** (מנח רביעי), מת **ומונח** הגוף של הצדיק שהיה מתעסק בקריית **ארבע** דהיינו לימוד **ארבע אמות הלכה**.

שלום המאירי

וְתָמַת שָׂרָה (מנח רביעי) בְּקִרְיַת אֶרְבֶּעַ הוּא חֶבְרוֹן (בראשית כג ב)

כתב **רבינו בחיי**: "ויקרא הכתוב לחברון קריית ארבע על שם ארבע זוגות שנקברו שם איש ואשתו, אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. או על ד' הגבורים, אחימן ששי ותלמי ואביהם שהיו דרים שם. או על שם שהיתה מחלק שבטו של יהודה שהיה הבן הרביעי. ויתכן לומר עוד בשם קריית ארבע היא חברון, היא נקראת חברון על שם שכל הקבור שם נפשו מתחברת למעלה בעיר אלהים עם ד' מחנות שכינה, ולא לחנם חמדוה אבות העולם אלא שמשם זכות הנשמות להתחבר לשרשן שהוא כסא הכבוד".

רבי זלמן פישר מוצא³ רמז בטעמים: **וְתָמַת שָׂרָה** (מנח רביעי), שרה מתה בקריית **ארבע**, ובמותה התחברה נשמתה **לארבעת** מְחֻנּוֹת השכינה.

וְתָמַת שָׂרָה (מנח רביעי) בְּקִרְיַת אֶרְבֶּעַ הוּא חֶבְרוֹן (בראשית כג ב)

במסכת שבת (דף פט עב) מבקש יצחק אבינו רחמים על עם ישראל: "אמר לו [הקב"ה] ליצחק: בניך חטאו לי. אמר לפניו .. כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם שבעים שנה? דל (=הפחת מהחשבון) עשרין דלא ענשת עליהו פשו להו (=נותרו) חמשיין, דל עשרין וחמשה דלילותא (=הפחת מהחשבון מחצית, את הלילות) פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא (=הפחת מהחשבון מחצית, את זמני התפילה, האכילה ובית הכסא) פשו להו תרתי סרי ופלגא, (=נותרו שתיים עשרה וחצי שנים), אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליך(=מחצית עלי ומחצית עליך)". לפי חשבון זה, מכלל שבעים שנות חיי האדם, הוא נתבע על שתיים עשרה וחצי שנים, שהן **רבע** מאז שנהיה בן עשרים והתחייב בדיני שמים.⁴

¹ **קרן לדוד**, רבי דוד חדאד, ג'רבה תשח (וכן **קרן לדוד ולזרעו**, רבי דוד חדאד, ירושלים תשנז).

² **זוהר** חלק א דף קכב עב: ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה, ויבא אברהם זו היא הנשמה, לספוד לשרה, זה הגוף.

³ **טעמי המקרא בהלכה ובאגדה** 5772, רבי זלמן פישר, תל אביב.

⁴ **דודאי ישראל**, רבי ישראל דוד בן מנחם נחום הארפענעס, ברוקלין תשסג עמ' נ.

מטעם 53 לפרשת חיי שרה
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

ונרמז בטעמים: נמצא איפא, שמכל שנותיו של אדם כגדול מגיל עשרים, רק רבע מונח לו לנצח. וזהו **וַיִּתְּמַת שָׂרָה** (מנח רביעי), רק רבע נשאר מונח לנצח לאחר מותו.

שלום המאירי

וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם (פשטא זקף קטן) **מַעַל פְּנֵי מֵתוֹ** (בראשית כג ג)

כאן הטעמים **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם** (פשטא זקף קטן), ולקמן בפסוק ז: **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם** (דרגא תביר) **וַיִּשְׁתַּחֲוּ** לעם הארץ לבני חת.

רבי ידידיה שלמה מנורצי, בפירוש מנחת שי, בפסוק ז', מצוין ע"פ המסורה: חילוף בטעם. קדמאה **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם** מעל, תניינא **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם** וישתחו, וסימן "מעל" לעיל, וישתחו" מלרע.

וביאר מסורת הקריאה⁵ שהכוונה שהראשון הוא בפשטא קטן, העומדים על האות מלמעלה, והשני בדרגא תביר תחת האות. והסימן שלא תחליף: מעל-מעל, כלומר הראשון שכתוב בו "ויקרא אברהם מעל", הוא מעליל, ובשני, שכתוב "ויקרא אברהם וישתחו" הוא מלרע, לפי שהמשתחוה הוא מלמטה⁶.

מיקום הטעמים מוסבר ע"פ דברי רבי חיים קורח⁸ הלומד מכאן על תפילה והשתדלות: "זאת אומרת שכל הדברים צריכים סייעתא דשמיא ולא יאמר האדם כחי ועצם ידי יעשה לי כל צרכי וכו' ולכן ויקרא אברהם קדמאה מעליל לומר דבתחלה נשא עיניו למעלה לאל עליון שיעזרו ויתן בלב בני חת שימכרו לו מערת המכפלה ואח"כ השתדל השתדלות נמרץ לעשות מעשהו ע"י בני אדם ולכן ויקרא אברהם וישתחו לעם הארץ מלרע שהשתחוה עד למטה לארץ משום 'תעלא בעידיניה סגיד ליה' (מגילה טז עב)."

וַיִּקְרָא (תרי קדמין) **אֶבְרָהָם** (בראשית כג ג), **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם** (דרגא תביר) (בראשית כג ז)

רבי יהודה חיים הכהן מסביר⁹ את חילוף הטעמים במלה "ויקרא" על מלחמת הנשמה בגוף.

בימי הבחורות, **וַיִּקְרָא** בבחינת "תרי קדמין" הגוף והנשמה קמים-מתגאים, אך אח"כ, כשזוכר את יום המיתה, "מעל פני מתו", **וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם**, הנשמה "דרגא תביר", נשבר לבו בקרבו.

⁵ מסורת הקריאה, יהודה ליב שיסלאוויץ, יהב"י הנקדן, וארשא תרמו.

⁶ ובספר סייג לתורה, רבי אשר אנשיל ווירמש, פפד"מ תקנו, דף כז עב, כתב: "כי כאשר אדם משתחוה צריך שיטה פניו למטה".

⁷ ממרת חנה בת אברהם דגני-פישל ז"ל.

⁸ דברי חיים, בתוך ענף עץ אבות א, לזכר הרב יוסף קורח, בני ברק תשנ"ד, עמ' כג. וראה עוד מה שבאר זק' השר שלום מבעלז, מהר"ש מבעלז, ליקט ישראל קלפהולץ, תל אביב תשל"ו.

⁹ יהודה יעלה חלק א', רבי יהודה חיים הכהן, ירושלים תרפ"ה, דף ל עא.